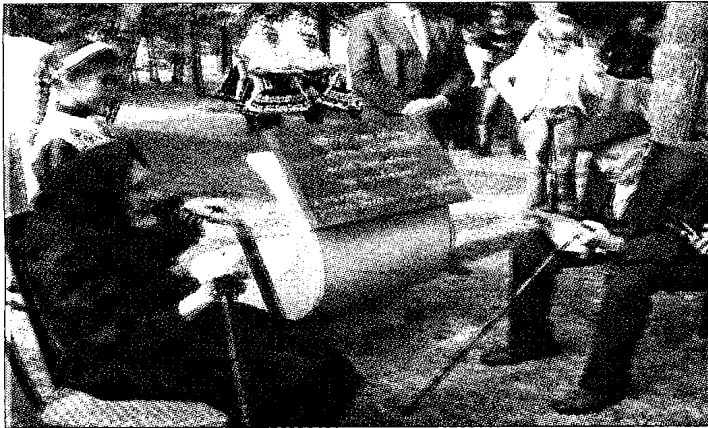

Ime lista	DNEVNIK	Datum	04.06.2006.	Autor	A.V.	Str.	10
Naslov članka	LEPO SLOŽEN ŽIVOT NA DARU RAVNICE		Rubrika	NOV. HRONIKA			

Studio za press-clipping | medijski monitoring, www.clippingstudio.co.yu, clst@EUnet.yu, Tel/fax: +381-(0)21-618-095

Лепо сложен живот на дару равнице

Гложан. А на словачком језику Ножану (Хложани). Где ли смо само чули ово име? Можда на пијаци, купујући паприке, парадајзе, купус, јагоде, или пак луте кобасице? Можда смо свратили у ресторан „Студња“ негде на пола пута између Новог Сада и Бачке Паланке, или пак у тамошњи стакленик подигнут 1972. године. Ако већ нисмо присуствовали „36. Фолклорном фестивалу Танцуј, танцуј...“ који је последње недеље маја одржан у Гложану. А можда смо само летимце, на пропутовању, приметили гложанске паоре на њиви

Најстарији Гложанци: Ондреј Пажитнај и Ана Фекете са праунцима

где вредно раде од раног јутра до касно увече.

Према турским пореским списима сеоце Галожан са 16 кућа помиње се већ 1553. године. Гложан је већ 1749. године имао поштанску станицу. Пошто се Срби који су у ово подручје пристигли у 16. и 17. веку обично нису дуго задржавали на једном месту, тадашњи велепоседници почели су да насељавају ове крајеве људима из тзв. Горње Угарске, Словацима и Русинима. Словаци су у већем броју прво пристигли у данашњи Бачки Петровац (1745. године), па у Бајшу (1753) и Гложан (1756). У потоњем је 3. маја 1759. године потписан уговор између њих и Павла и Симеона Чарнојевића као сувласника Футошког велепоседништва у којем се каже да је, ето, „прошло 3 године како досељеници нису платили обавезна давања, тако да ће почев од исте године плаћати годишње 400 златника (форинти)...“.

Дошавши са простора данашње Републике Словачке, из Хонга, Новограда и других области, Словаци су у завежљајима понели понешто одеће са мотивима из дотадашње постојбине, као и Библију и збирку евангелистичких песама. Мада су, станујући прво у земљаницама, морали ринтати углавном на иманјима велепоседника, успевали су, постепено, уз велику муку, а захваљујући фасцинантној енергији и вољи, не само да подигну на виши степен свој материјални

живот, него и да нађу снаге за више циљеве на духовном плану. Већ 1770. године један од образованијих Словака у селу, Јозеф Слобода, почео је да у властитој кући подучава децу да читају, пишу и да се моле. Тако је кренула с радом прва школа. Последњу зграду школе подигли су 1984. а пређашња је саграђена 1888. године у срцу села. Испред ње сада понедељком бива пијача а у самој згради тече друштвени живот: седнице, изложбе, књижевне вечери... Истој намени, наравно, служи и Дом културе подигнут 1959. године, а под његовим

кровом је месна заједница и општински уред.

Словацима у Гложану, махом евангелистима, власти су дозволиле тек 1786. године да доведу првог свештеника из прапостојбине – Петра Јесенског. Остало је незабележено да је почетком маја ове године Гложан посетио Геза Јесенски, праунук поменутог презимењака и бивши амбасадор и премијер Републике Мађарске. Садашњи свештеник Јарослав Копчок осми је по реду, а у склопу прославе 250-годишњице доласка Словака у Гложан, односно 220-годишњице оснивања цркве и 210-годишњице изградње прве евангелистичке цркве у Гложану свечано је откривена и осветљана табла са именима свих осам евангелистичких свештеника. Евангелисти су иначе свој храм почели да граде 1772. године и то тако што су, зидајући га, чак до прозора користили камење прикупљено од остатака римског утврђења Онагринум из трећег века.

У склопу недавне прославе поменутог јубилеја, откривена је и табла у парку испред дома културе, с натписом: „Дошли смо издалека, живимо овде дуго, нашли смо дом, овде остајемо! Уз 250-годишњицу доласка Словака. Словаци из Гложана, мај 2006.“ Плочу није открио неки познати политичар, нити неко од локалних руководилаца, већ најстарији становници села: Ондреј Пажитнај (рођен 1912. године) и његова

сестра Ана Фекете (1916) са својим праунцима Павелом Мартином Јашом и Еленом Вршковом. Истом приликом промовисана је и публикација „Ножану 3“ (то јест „Гложан 3“, односно трећа књига, трећи зборник радова о селу Гложан и његовим житељима), објављена су два компакт-диска: певачки збор евангелистичке цркве у Гложану снимно је духовне песме а певачи Културно-просветног друштва „Једнота“ – народне. Објављено је такође осам разгледница са мотивима Гложана, а припремљене су и две изложбе: збирка старих пољопривредних машина и алатки, односно збирка старинског намештаја и ношњи Словака из Гложана.

Чињенице говоре да су Гложанци доста дуго предњачили, и то не само међу војвођанским Словацима, како у пољопривредној производњи тако и у духовном смислу. Међу првима су, сем традиционалних култура пшенице, јечма и кукуруза, почели да сеју кудељу (чак су 1936. године подигли и кудељару а раније и млинове), касније и шећерну репу, а пре тога садили си винову лозу и хмељ. Међу првима су почели да се озбиљно баве пољопривредом. Шездесетих година 20. века избетонирали су тротоаре са обе стране свих сеоских улица а 1972. - 1976. године комплетна путна мрежа у селу била је асфалтирана. У то време направљен је и водовод – и све то претежно од средстава месног самодоприноса. Пре две године пројектована је нова канализација а пре седам-осам година овде је почео да се користи индустријски гас.

Давне 1829. године у Гложану је основана „Societas slavica“, прво просветно друштво Словака у Војводини које је пре свега пропагирано књиге. Већ 1914. одирана је прва позоришна представа, а шест година након тога основан је читалачки кружок који се касније стопио са месним одбором Матице словачке, да би после престанка рада исте, 1948. године Словаци у Гложану основали „Културно-просветно друштво Једнота“, у оквиру којег је најактивнији фолклорни ансамбл. Ликовна секција је почела с радом 1973. године а од 1994. сваке године организује изложбу „Гложанска палета.“

Е па сад, и ми у оквиру ове „палете“ наизлагасмо свега и свачега. Па ипак: како год окренемо-обрнемо, канда смо јако мало рекли о Словацима из Гложана. Па ипак, ако их сретнете, дај боже и подиваните са њима, да знате: знају они још понешто сем да засучу рукаве и производе луту, кисело и слатко или да *йанијују*. Ко не верује, нека изволи, молићу фино, нека проше-та гложанским сокацима, нека наврати на чарду код Дунава а „испод Гложана“ или у ловачки дом или... Нека чека још фрталг миленијума. **Јурај Бартош**